

‘Jagers zijn onze ogen in het veld’

Andrea Gröne, directeur DWHC

Het Dutch Wildlife Health Centre onderzoekt welke ziektes zich voordoen onder wilde dieren in Nederland. ‘Dat kunnen we alleen doen met behulp van tipgevers, zoals jagers, die ons attenderen op zieke en dode dieren’, zegt directeur Andrea Gröne, hoogleraar Veterinaire Pathologie aan de Faculteit Diergeneeskunde in Utrecht.

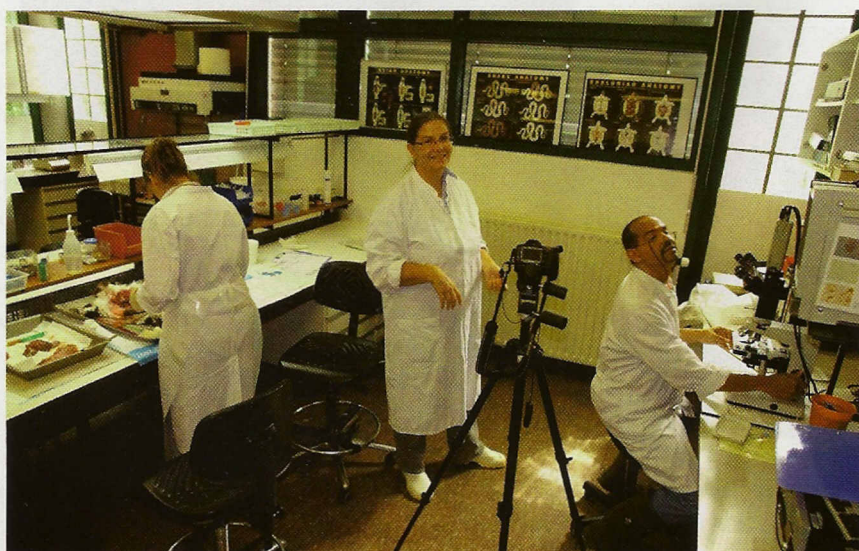
Na haar studie diergeneeskunde in Duitsland werkte Andrea Gröne een jaar lang op een praktijk in Engeland. Aansluitend specialiseerde ze zich tot veterinair patholoog in Amerika. Op het Institut für Pathologie van de Universität Bern kwam ze voor het eerst met onderzoek naar de gezondheid van in het wild levende dieren in aanraking. ‘Daar merkte ik hoe belangrijk dit onderzoek is’, zegt ze terugblikkend op die periode in Zwitserland. ‘En ook dat nog relatief weinig mensen doordrongen zijn van het belang hiervan.’ Gröne hoefde dus niet lang na te denken toen haar aangeboden werd om leiding te geven aan het jonge onderzoeksteam van het Dutch Wildlife Health Centre (DWHC). Met de financiële ondersteuning van het ministerie van LNV werd dit werkelijkheid, en verhuisde het DWHC van de afdeling virologie van het Erasmus MC in Rotterdam naar het Departement Pathobiologie van de faculteit diergeneeskunde in Utrecht.

Wat is de missie van DWHC?

‘Onze doelstelling zou je zo kunnen omschrijven: hoewel we een kleine groep vormen, willen we binnen het

netwerk van instanties en personen die op dit terrein actief zijn, de kennis over de gezondheidsstatus van in het wild levende dieren in Nederland vermeerderen. Bijzondere aandacht is er voor veranderingen in het voorkomen van ziekten en hun oorzaken bij wilde dieren. Met die kennis kunnen we de overheid advies geven voor beleid. En wel op een drietal terreinen. Ten eerste is deze kennis van belang voor de gezondheid van de mens. Infecties die bij wilde dieren voorkomen, kunnen soms ziekte veroor-

zaken bij de mens. Een recent voorbeeld is het West-Nijlvirus. Deze infectieziekte werd in Amerika eerst herkend in vogels, toen in paarden en mensen. Een ander voorbeeld is tularemie. Vier jaar geleden is er in Duitsland een jager gestorven na aanraking met een met tularemie besmette haas. Ten tweede is de kennis over de gezondheidsstatus van in het wild levende dieren van belang voor de gezondheid van gedomesticeerde dieren. Vaak wordt naar de rol van wilde dieren bij het tot stand komen en het

onderhouden van ziekten bij gehouden dieren gevraagd. Ten derde is de kennis van belang voor gezondheid en welzijn van de wilde dieren zelf. Wildbeheerders accepteren ziekten onder wilde dieren vaak als een natuurlijk gegeven, maar in feite heeft menselijk handelen een invloed op het vóórkomen en de verspreiding van veel van deze ziekten. Dit kan in sommige gevallen zelfs bedreigend voor hele populaties zijn. Ik pleit dan ook voor een actievere houding om tijdig in te kunnen grijpen en de negatieve gevolgen zoveel mogelijk te beperken.'

Is jullie aandacht gelijkmatig verdeeld over deze drie terreinen?

'In wezen kun je zeggen dat bij alles wat we doen het wilde dier centraal staat. Dat is ons onderzoeksobject, daar begint en eindigt alles.'

Het wilde dier is nog steeds een ruim begrip. Wat valt er wel en niet onder?

'We doen onderzoek naar bij ons gebrachte dode zoogdieren, vogels, amfibieën en vissen. Waarbij in zijn algemeenheid geldt: hoe verser het dier, hoe meer erover valt te zeggen. Als een dier in verregaande staat van ontbinding is, zijn de mogelijkheden om zinvolle uitspraken te doen geringer.'

Kunt u een voorbeeld geven van een trend die u momenteel signaleert.

'In Duitsland sterven thans veel groenlingen aan Het Geel, een keelinfectie die ertoe leidt dat deze vogels niet meer kunnen ademen en eten. Onderzoek van

bij ons gebrachte groenlingen wijst erop dat deze ziekte op dit moment ook in deze vogelsoort in Nederland voorkomt.'

Zijn er meer van dergelijke trends?

'Wij onderzoeken nu ook een ziekte bij jonge merels. Als iemand een dode merel vindt, houden wij ons aanbevolen.'

En wat betreft de zoogdieren?

'Op twee plekken werden aan het eind van het voorjaar meer dode reeën dan normaal gevonden. Veel van deze reeën hadden een hoge parasitaire belasting en waren erg mager. Dit past bij een beeld van algemene verzwakking. Wij proberen erachter te komen wat daarvan de oorzaak is en welke maatregelen eventueel nodig zijn. Om daar inzicht in te krijgen, werken we nauw samen met de beheerder van zo'n gebied, want deze weet als geen ander hoeveel dieren er leven, hoeveel voer er aanwezig is, welke andere diersoorten er zitten, et cetera. De hele ecologie, de hele samenhang kun je pas in kaart brengen in samenspel met de wildbeheerder.'

Jullie zijn afhankelijk van deze en andere antennes in het veld?

'Absoluut. Zonder de mensen in het veld, zijn we kansloos. Zij signaleren wat er gaande is en trekken bij ons aan de bel. Daarnaast vind ik het persoonlijk ongelooflijk spannend om met deze mensen te praten. Zij beschikken over een enorme kennis. Meerdere keren mocht ik mee op een wildtelling. Wat je dan allemaal hoort over het gedrag van dieren...'

Met wie werken jullie zoal samen?

'In principe staan we open voor iedereen die ons benadert met de melding van een of meer dode dieren, maar in de praktijk zijn het uiteraard vooral ervaringsdeskundigen, zoals boswachters, vrijwilligers van natuurorganisaties, en jagers. Wij zijn de KNJV zeer dankbaar voor alle inspanningen om deze contacten op te bouwen en te onderhouden.'

Hoe gaat zo iets in de praktijk? Wanneer meldt een jager zich bij u?

'Bij het eerste dode dier dat hij in het veld ziet liggen, denkt de jager meestal: "Hé, een dood dier" en loopt vervolgens door. Bij het tweede of derde exemplaar van dezelfde soort denkt hij echter: "Wat is hier aan de hand"? Idealiter belt hij ons dan meteen op, zodat we direct actie kunnen ondernemen en ervoor zorgen dat deze dieren zo snel mogelijk bij ons in de sectiezaal in Utrecht terechtkomen.'

Geniet jullie organisatie voldoende bekendheid in jagerskringen?

'Nee, dat kan inderdaad beter. Immers: hoe meer waarnemers in het veld, hoe beter wij ons werk kunnen doen. Die relatieve onbekendheid heeft ook te maken met het feit dat we als vrij jonge organisatie eerst onze logistiek goed voor elkaar wilden hebben. Nu staat de zaak redelijk en is het tijd om meer naar buiten te treden en ons werk onder de aandacht van nog meer jagers te brengen. Dat doen we niet alleen via dit interview, maar ook via een voorlichtingsmiddag waar zaken aan de orde komen als: wanneer is er sprake van ongewone sterfte onder wilde dieren, wat doe je in zo'n geval met het karkas en wat doet het DWHC vervolgens met dat karkas.* Tevens lanceren we op korte termijn onze nieuwe website (www.dwhc.nl). Behalve informatie over ons doen en laten, kan men daar bijvoorbeeld ook het inzendformulier downloaden.'

Waar moet de jager in het veld alert op zijn als hij een dier aantreft?

'Dieren die zich ongewoon gedragen, die niet weglopen, die zwaar ademen. Ook is de vondst van een vers dood dier eigenlijk al min of meer afwijkend, omdat

dwhc
dutch wildlife health centre

Wilt u een dood dier uit het veld laten onderzoeken, neem dan contact op met het DWHC. Telefoonnummer: 030 - 25 37 925 of e-mail: dwhc@uu.nl

stervende dieren normaal gesproken zich terugtrekken. Dit vormt dus al reden tot extra alertheid.'

Op welke verschijnselen zou je nog meer moeten letten?

'Dieren die op ongewone momenten verzwakt zijn, zoals een ree in juni, dieren die zich in een gebied bevinden waar ze normaliter niet zitten, dieren die diarree hebben, dieren die kaal zijn, et cetera. Bij dode dieren kun je letten op knobbeltjes, wonden, een ongelijkmatige vacht enzovoort. Al die dieren zouden we graag onderzoeken.'

Welke ziektes uit het buitenland bedreigen mens en dier in Nederland?

'Een ziekte, die uit de buurlanden optrekt, is de vossenlintworm. In Duitsland is sinds een paar jaar een programma aan de gang om deze ziekte te bestrijden door het uitzetten van lokaas, waarin een anti-parasitair middel zit. Deze ziekte is overdraagbaar op de mens. Voor de mens is die aandoening vandaag niet meer dodelijk, maar behandeling is zeer duur aangezien de patiënt vaak zijn leven lang therapie dient te ondergaan. Iets verder weg, in Frankrijk, is bij wilde dieren tuberculose vastgesteld. Gezien ook de ervaringen in Engeland – waar dassen en runderen deze ziekte op elkaar overbrengen en een enorme schade ontstaat – lijkt

het verstandig alert op tuberculose in wilde dieren te zijn.'

Los van het economische aspect is er het element van het dierenwelzijn.

'Ja, en dat krijgt steeds meer aandacht in de samenleving. Een optimale gezondheid en welzijn van in het wild levende dieren is in ieders belang. Dat kunnen we zoals gezegd niet alleen – het DWHC is slechts een radertje in een groter geheel. Daarvoor is ieders inzet meer dan welkom en dat geldt niet in de laatste plaats voor de jagers. Zij zijn onze ogen in het veld.' ■

* Op maandag 28 september organiseert het DWHC een praktijkgerichte voorlichtingsmiddag op de Faculteit Diergeneeskunde (Yalelaan 1 in 3584 CL Utrecht). Geïnteresseerde jagers kunnen zich melden bij Marlène Buitelaar, telefoon 030-2537925 en dwhc@uu.nl. De capaciteit bedraagt veertig deelnemers. Bij meer aanmeldingen volgt een tweede voorlichtingsmiddag in het najaar.

Programma:

- 14.30 – 15.00: Ontvangst en koffie in zaal C101
- 15.00 – 16.00: Waarom is het belangrijk ongewone sterfte te herkennen en onderzoeken?
– Thijs Kuiken, Hoogleraar Vergelijkende Pathologie, Erasmus MC Rotterdam en voorzitter begeleidingscommissie DWHC.
- 16.00 – 17.30: Wanneer is het ongewone sterfte?
Wat doe je met het karkas?
Wat doen wij met het karkas?
– Andrea Gröne, Hoogleraar Pathologie, Faculteit Diergeneeskunde, Universiteit Utrecht, en directeur van het DWHC.
- 17.30 – 18.30: Borrel in de Schubäart galerij.
- 18.30 – 19.00: Rondleiding in de sectiezaal.